G. Szabó László

Vénusz születése

Párizs, Louvre

Csak azt a milói szűzet
láthatnám egyszer — a modellt
kiről a Mester álmodott éveken át
s akit egy reggelen
társnői közül kiszemelt

Állt állt a márványtömb előtt
inget fázósan vonva magához
vállán a pántot nem oldotta meg
s riadt szemében ott vibrált a kérdés
most mit tegyek

Szikkadt torokból jött a válasz
az érdes hang remegett

— s kitört a vihar mit gondol *maga*
ocsmány alak ki vagyok én *tisztességes*
lánynak nevelt atyám a pásztor
s ha megtudná hogy idecsalt *letörné*
derekam de a magáét is *eresszen*
szégyelje magát *öreg huligán*

Lányom e szép test mit most irigyen
rejt inged petyhüdt ésráncos
lesz az évek során
s megszállja a föld férgeinek serege
ám ha vésőm a márványnak feszül
sugárzó fiatalságod megőrzöm időtlen időkig —

Messze még amit maga mond
és nem vagyok én bolond
fűztek már engem sokan
de jó atyám a pásztor
letörné derekam

Lányom nézzed e tömböt
belőle istennőt faragok
istennő leszel
a *szerelemé*
a *gyönyöré*
lábad elé borul amíg élsz is
e birodalom
s kincsként őriz az emberiség
évezredekig
Hát
ereszd le ruhád
legalább
a kebledig

Jól szövegel de szép szavakkal
átdobtak már sokan
s értse meg atyám a pásztor
letöri derekam
de a magáét is eresszen —

És izzadott a Mester
öklömnyi cseppeket
ám ekkor kezében
a véső viszketett

s tudta ha okos lesz
szép terve nem üt ki balul

hát két aranyat kotort elő

s megoldódott és hullt az ing
és meg sem állt csupán
csípőn alul

— — — — — — — — — — — — —

Csak azt a milói modellt
élesztheném porából
akit az Ismeretlen
két aranyért kiszemelt
s az örökletbe emelt

bár ritka ma felénk efféle érme
annyit nekem is megérne

Bárdos Pál

Ne bántsd a fát...

Letettem a tollat, becsuktam a füzetet és kibámultam az ablakon. Mindjárt meglátam a fiaimat. Törtek-zúzták a bokrokat a téren. Főleg a nagyobb. Csokoládészín háta villogott a lombok közt, ő törte az ágat. A kicsi lelkesen segédkezett, de inkább csak a leveleket tudta letépni. Csúnya munka, értelmetlen játék. Már nekem. Nekik nagy élvezet. A fejükön lombdísz, most nyilván indiánok, vagy harcra készülnek és alkázzák magukat. Ha park lenne előttünk, gondozott és rendben tartott, akkor kimennék, vagy kiabalnék rájuk, hagyják abba. Ők értetlenül néznének rám, duzzogva vonulnának félre, s egymást átölelve fundálnák ki az új gazemberséget.

Dehát előttünk kusza bozót van, dús vegetáció, abban sok kárt alig ha tesznek. Róluk kellene írnom, erről a két kis csirkefogóról, élénk, okos tekintetükről, hisz tőlem függ, miről írok. A papír, a golyóstoll engedelmes jószág s nekem pihenés ha rájuk gondolhatok. És jó lenne pihenni. Megérdemelném.

Kár, hogy sose csinálnak semmi érdekeset. Más írók gyerekei valóságos csodalények, dühítő, hogy nekem sose mondanak olyan jókat, mint Lóci Szabó Lőrincnek. Csak vannak. Testileg-lelkileg épek. Rúgják a labdát, kisiklatják a villanyvonatot, összevesznek és kibékülnek, vasutasok, katonák, homokoznak és nem lehet őket kiparancsolni a vízből a strandon. Nézik a tévét, nagyokat nevetnek egymás buta viccein és pukkadtra zabálják magukat. Szóval vannak, hét és három éves életük színvonalán, orvosi szempontból fejlettek és jóltápláltak, lélektani szempontból az átlagosnál valamivel értelmesebbek, az én szempontomból rosszak, mint az ördög és az elképzelhető legnagyobb ajándék, hogy vannak. Ennyi az egész, mit lehetne ezen megírni?

Most is a bokrokat törik, minden gyerek ugyanezt csinálja, én is szerettem tépni a fákat, pedig nekem tilos volt. Nem is, nem tilos, csak tudtam, hogy nem szabad. Ne bántsd a fát, óvd a madarat, vedd a fészkét is... — istenem, milyen szépeket mondtak nekem az ő korukban. A fa is él, annak is fáj, te se szeretnéd, ha kitördelnék az ujjaidat... a virág mindenkié, pillanat letépni, de egy év eltelik, mire újra nyílik. Aztán láttam élőfát égni, sercegett és mart a füstje, de ez érdekes, minek ilyesmire gondolni. Mentünk iskolai kirándulásra az erdőbe, volt madarak és fák napja és látod, leverted a tobozt és most az oldalán, itt, látod, a gyanta, ez a fa könnye, és sír miattad, és máskor ne bántsd a fát...

Rájuk kellene szólnom, de röstellek kiabálni. Hátha nem fogadnának szót. Előfordulhat. Inkább majd este elmondom nekik, mennyire megbántam egyszer, mikor törtem a fát. Az ilyesmi hatni szokott. Majd a vacsoránál, olyankor nagyon szeretnek beszélgetni és az éhség mellém szögezi őket. Én is nekiestem egy erdőben a bokroknak, de jól megjártam. Nem, ezt mégse mesélem el nekik, úgy se értenék. Mi a csudának jut eszembe az ilyesmi, inkább pihennék, vagy írnék valami vidámat a két kis vademberemről. A kés még megvan, svédacél pengéje jobban vág, mint a konzervnyitó. Az ördög vigye el azt a kést, meg az emlékeket, meg azt a randa, undorító természetemet, hogy mindig eszembe jut valami.

Majd azt fogom mondani, a fáktól kapunk valamit. A gyümölcsfától gyümölcsöt, az akáctól mézet, illatot, a bodzától vízipuskát, a szomorúfűztől sípot, a hársfától teát, s mindegyiktől árnyékot, idegnyugtató zöldet, meg oxigént. Ezt az oxigént persze jobb lenne valahogy körülírni, mert nem fogják érteni és még lefekvéskor is magyarázhatom, hogyan lélegeznek a fák. No, ez a kisebb, csak föllfogják valahogy. Ép értelemmel elérthető. A másikat én sem értem, azt a régi történetet ott az úttörő-táborban, akkor se értettem, ma se. Arra se emlékszem már, hogyan került hozzánk az a rohamkés. Csak volt. Hányódott, mint a sok lőszer, kézigránát, meg rohamsisak. A kalapács, véső, harapófogó sose fölösleges, a háború szerszámai hamar elvesztik az értéküket. Csak ez nem... Igazi svéd acél, vág, mint a borotva. Elkönyörögtem az apámtól, ahogy tőlem is elkunyerálják előbb-utóbb a fiúk. Kell az faragni, vágni, konzervet nyitni, táborozónak egyenesen fejedelmi kincs az ilyen kés. A horogkeresztet már apám kifeszítette bakelit keretéből a két stilizált S betűvel együtt. Nekem nem lesz dolgom vele. Reméljük, az eredeti gazdája se használta másra, mint nyársat hegyezni, szalonnát vágni. Arra igen célszerű. A többiek úttörőtőrnek csúfolt bádogbottal vergődtek, én játszva nyisszantottam át a leginasabb szalonnát, fütyülve faragtam a kemény botokat, még a sátorkarónak valót is. Nem csoda, ha megszállt aördög és egy nap nekiestem az erdő ágainak. Előbb csak oda-oda csaptam, később rájöttem, ferdén hasad a fa. Két újjnyi vastag ágak hullottak egy csapásra, mint a kutyatej puha szára. Megmámorosodtam a hatalomtól, hiába volt a tanítás, körben az altábor körül nyírtam a bokrot, nem jutott eszembe a madarak és fák napja, se a fenyő könnye, a gyanta, se semmi, hanem dúltam, romboltam, vágtam, mint az őrült. Értelmetlenül és visszaélve az erőmmel, éppen úgy, mint most lent a fiúk.

És rajtakapott az altáborparancsnok. Most bosszút állhatnék rajta. Most a hatalmamban van. Végtére azt írok, amit akarok. Írhatnám, hogy rossztekintetű, gonosz ember volt, sanda, púpos, karrierista, dogmatikus, sztalinista, sőt akár azt is, hogy lopta a tábori konyhán a cukrot. De miért hazudnék? Amennyire emlékszem, az isten is altáborparancsnoknak teremtette. Jóképű, szálas fiatalember, tele nótával, játékkal, szeretetre méltó bolondsággal, azóta biztos tanár valamelyik nevelőotthonban és vergődik a semmirekellő kölykök és még semmirevalóbb kollegák között. Az is lehet, hogy orvos lett belőle, vagy feltaláló, vagy diplomata, hisz nem sokkal lehetett náam idősebb, s abból az optimista, világotszerető fajtából való, akik megvalósítják magukat az életben. Arra biztosan emlékszem, én nagyon tiszteltem. Égett is a képem, amint a bakelitmarkolatot pöcköltem a törés helyén, itt mi volt, kérdezte, horogkereszt, készségeskedtem a vásznal. SS-kés, igazi svéd acél. Hogy került hozzád, kérdezte, az irodalmi konvenció szerint azt kellene írnom, hogy szúrós szemmel nézett rám, de rám se nézett, csak a kést forgatta, az én csodálatos pengéjű késemet, apámé volt, mondtam ártatlanul, apámé volt, tőle kértem el.

Nagyot lökött rajtam. Eredj előttem. Az elkülönítő sátorba vitt, pedig nem voltam beteg. Itt maradsz, míg érted jövök.

Három napig voltam az elkülönítő sátorban. Lestem ki a ponyva résén, míg a többiek számháborúzni mentek, vidáman bevonultak a fürdés, meg a bogárgyűjtés után, énekelve vonultak zászlófelvonáshoz, vagy futballoztak a puha füvön. Mikor műsor volt a tábortűznél, még sírtam is, tehettem, senki se látott. Az őrség hozott enni, más rám se nézett. Volt alkalmam, hogy eszembe jusson, amire kiskoromban tanítottak. Ne bántsd a fát, óvd a madarat, védd a feszkét is... A fa is él, annak is fáj, te se szeretnéd, ha kitördelnék az ujjaidat... a virág mindenkié, pillanat letépni, de egy év eltelik, mire újra nyílik, látod, leverted a tobozt és most az oldalán, itt, látod, a gyanta, ez a fa könnye, és sír miattad, és még álmomban is láttam a sebzett fák ágait, nedvezett a vágás helye, mintha sírna a fa, körül a tábor mentén hevert a hasított ág, én vertem le őket, hiába, értelmetlenül, céltalanul, úttörő, aki nem védi, óvja a természetet, hanem pusztítja. Úgy éreztem, megérdemlem, nagyon megérdemlem a büntetést, és vártam, mi lesz még, mi lesz a sorsom.

Negyednap jött az altáborparancsnok, hozta a késem. Táviratilag lenyomoztattam az apádat. Nagy szerencséd, hogy ilyen hamar jött a válasz. Nem tudhattam, hogy a mozgalmi múltja meg a jelenlegi beosztása kizárja a lehetőségét, hogy a kés tényleg az övé volt. Nekem ébernek kell lennem. Minek beszélsz ilyen marhaságokat? Itt az irodalmi konvenció szerint, azt kellene írnom, hogy ismét olyan kedvesen nézett rám, mint azelőtt, de nem emlékszem, rám nézett-e egyáltalán, csak azt tudom, hogy nem haragudott már, tehát letelt a büntetésem és megint eszembe jutott a sebzett ágak sírása és szégyeltem magam és soha többé, és mondtam is neki, hogy soha többet nem teszek ilyet, mit nem teszel, kérdezte, és ekkor, nagyon jól emlékszem, ekkor rám nézett, nagy, csodálkozó szeme volt, mit nem teszel? Nem vágom többet a fákat. Soha többet nem pusztítom az erdőt. Ne is, mondta, nem szabad. Az is él. Szabad foglalkozás van, eredj játszani.

Hát leírtam. Ez az emlék se bánt többet. A két fiam kint még mindig tördeli az ágat. Nekik ezt nem szabad elmondanom. Szót se értenének belőle. Én se értettem, ma se értem egészen.

Azért este összeszidom őket. Majd vacsoránál... vagy fürdés közben. Néha szófogadatlanok, de alapjában véve nagyon rendes fiúk, hajlanak a szóra. Azt mondom majd nekik, gyerekek, az ablakból láttam, mit csináltatok a téren. Máskor ne bántsátok a fát... Az is él.

---

ri dudálásra nyílott ki a kapu. A meglepetéstől tátva maradt Torzsa szája. Az ifjabb Ásó Máté állt a kapuban, ingujjra vetkezve, vedlett kucsmával a fejebúbján.

— Nicsak, nicsak — rikkantott jókedvűen az elnökfi. — Hát te cipelted el a córeszt, kiskomám? No várj, mindjárt jövök.

Jött is, nyamvadt kabátban, üveg borral. És míg ketten lecibálták a bútorokat, becepelték, az alatt nem állt be Máté szája.

— Tudod, kiskomám, jobb nékem most itt élni, mert Bodzás tájékán már meleg volt a föld talpam alatt. Persze, tudod, itt is az ifjúsági mozgalom ad nekem kenyeret, elég jót, mert aki első emeletes lakásban lakott, az nem igen megy le a földszintre. És tudod, én úgy vagyok vele, ha a *sikajtó* főkönyvelők az ország másik végén ukmukfuk csak főkönyvelők lesznek, tudod, akkor én mért restelkedjek, hogy az első titkár feleségével, no mondd?! Nem követtem én el tételes bűnt, egy egyszerű hajtogató műveletért pedig nem játszanak ma már ejtőernyős manővert. De igyál, kiskomám, mert én rettenetesen örülök, hogy valakit látok Bodzásról. Tudod, sajog érte a szívem. Dehát a családi életem is. El kellett jönnöm. Persze, kiskomám, itt rémkomoly ember vagyok. Már menyasszonyom is van. Szigorú, tudós, szemüveges, doktor. Képzeld el, *nekem* doktorfeleség! De hiába...

Persze, Torzsa nem merte szóba sem hozni Kankula Júlia kisasszonyt, bort sem ivott, csak egy pohár feketét, amit Máté nagylelkűen főzött, amikor ő megitta a hét decis bort. Csak induláskor vett erőt magán, s kérdezte meg:

— Igaz is, mondd már, Máté, és ahová én megyek, várj csak, a bakonyapácai erdészház, ott lenne nekünk valami fánk, tudsz te arról valamit?

— Én ne tudnék, kiskomám? Hisz én intéztem el. Öregem, az én összeköttetéseim. Menj csak, rakodj fel, aztán aludj ott. Mondd az erdésznek, én üzenem, ifjabb Ásó Máté, adjon neked szállást, hogy reggel rendesen indulhass. A faterékat különben csókolom, és neked kösz.

Öreg este lett, mire az apácai erdészt meglelte. Az aztán hírét sem hallotta Ásó Máténak. Sem az öregnek, sem a fiatalnak. A végkimerült Torzsa Pál ekkor kezdett el szíve mélyéből fakadóan káromkodni. Az erdész látta kétségbeesését, ő mondta, aludjon ott, a konyha melegében, és reggel menjen el ehhez meg ehhez az erdészhez. Ott adnak el fát, persze nem olyan link áron, ahogy az elnök mondta. Megteáztatták, aztán ott hagyták a konyhai heverőn. Sokáig nem ragadt le a szeme Torzsa Pálnak. Az agya most kezdett el motoszkálni. Ahogy végiggondolta a mai napját, meg a tegnap esti elindítását, még régebbről Kankula Julissal történt esetét. Hogy ő olyan naiv gyerek, aki elhiszi a kétszer kettő négy igazságát, és azt hiszi, az életben is úgy van. Kezdte sejteni már: azért küldték ide, mert nyámnyila pasas ő. Könyvmoly. Pacuha ember. Aki elhozza a bútort, és fel sem éri ésszel, *ez* volt a fontos. És most visszafordul, még azt a megjátszott szidást is lenyeli, hogy nem vitt haza fát. És a fa *eltakarja* a potya bútorszállítást. És ekkor olvasmányok buggyantak fel, aztán egy borostás sofőrarc jelent meg a konyha falán, valami ruszki filmből, amelyikben ez a teherautó-pilóta volt a hős, valami kis gyerkőccel. Az erdei csendes éjszakában érezte meg Torzsa Pál: az ő igazsága is olyan, hogy csak a könyvekben szerezhetne neki győzelmet. Mintha az a sok könyv, amit az emberiség alkotott ezideig, az mind talán csak azért jött a világra, mert az igazságra törők nem tudtak erőt venni a körülményeken, és csak a papíron tudták felragyogtatni az igazság napját...

Keserű szájízzel ébredt. — A sok bagó — gondolta. De fejét szigorúnak és eltökéltnek érezte. Megköszönt mindent, és elment ahhoz a másik erdészhez, majdnem tengelytöréssel, olyan cefet utakon, de megvette a fát. Átadta az iratokat, aláírt, pecsételt, aztán zakatoló motorral nekiiramodott a messzi bodzási tájnak. Jócskán reggel volt, mindenki kint volt már a központban, amikor bekanyarodott. És ahogy várta, Ásó bácsinak az volt az első szava:

— Na, rendben átadta, fiam, a bútorokat? Hogy van a fiam?

A fa nem érdekelte. Sem az ára.

Azért sokmindent megért az emberfia, ha olvas, gondolta azután kis idő múlva Torzsa Pál, amint tanyájuk felé ballagott, aludni.

Vasárnap küldöttgyűlés volt megint. Mikor pedig a főkönyvelő a géppark kihasználatlanságát, költséges voltát feszegette, az eddig szótlan Torzsa Pál váratlanul szólásra emelkedett. A kis notesz kézben volt, és rákezdett: számokat citált, és valami Solohov nevét is emlegette, amitől némelyek megrettentek, nem tudván, miféle új vezető lehet az, és olyanokat mondott, hogy az elnökségben ülő járási elvtársak is összedugták a fejüket. Nyomban erre felállt egy másik küldött is, az is olyan sikeretlen üzletkötéseket emlegetett, hogy világos lett mindjárt, miért olyan sörecet gyenge az egység. Mondani kezdte egy öreg is, hogy képen cserdítette brigádvezetője, egy nő nem restellte elmondani, hogyan nyomta le a zsákra a főagronómus, persze, sikertelenül. Végtére össze kellett hívni a közgyűlést. A rendkívüli közgyűlést. Mert már az ügyészség is érdeklődni kezdett. És azon az ülésen Ásó Máté idős korára hivatkozva felmentését kérte. Igaz, hogy a házában, véletlenül, kíváncsi pesti újságírók jól berendezett csirkekeltető farmot leltek, ám mindenkinek meg kell érteni: félretett fizetéséből futotta erre. No, még az tartozik a krónikához: azt a Gyürki Matyit választották meg elnöknek, akit agrármérnök létére tavaly martak el a Gazdag téeszből, pedig apja-anyja itteni alapítótag, csakhát annak idején d o h o s n a k érezte a levegőt itten...

— No — mondtam Kocsor Gergely kedves nagybátyámnak, amikor legutóbb összeszaladtunk — ehhez mit szól? Hát nem a küldöttgyűlésen pattant ki mégis az igazság szikrája? Mert az a fő, bátyám, mégiscsak, hogy a megválasztott küldöttek *valóban* küldöttek legyenek, arra érdemes egyének.

— Az áment azért mégis az *egész* gyülekezet mondta ki. És az a fő. Vagy nincs igazam? — vágott vissza az ellenmondás jókedvével s olyan vidámságával Kocsor Gergely, hogy bizony hirtelenében nem akadt rá viszontszavam.